

ZPRÁVY Z KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA

EVA STEJSKALOVÁ A NÁRODNÍ MUZEUM. VZPOMÍNKY K JEJÍMU ŽIVOTNÍMU JUBILEU

Helga Turková (Praha)

Začínat se má od Adama. Nebo od Evy? PhDr. Eva Stejskalová prožila většinu svého života v Praze, narodila se ovšem 16. listopadu 1934 v Moravské Chrástové, místní části nynější obce Brněnec, v okrese Svitavy. Její rodiče, Hilda a František Stejskalovi, se rozhodli přestěhovat do Olomouce, odkud maminka pocházela. Evino dětství a část mládí tak byly spojeny s Moravou. Jezdila tam později na prázdniny, do Svojanova a Levníku u Poličky.

V roce 1938 získal tatínek, který pracoval jako ekonom, místo v Praze. Rodina bydlela ve Veletržní ulici a Eva navštěvovala obecní školu U studánky. Následovalo stěhování do Brna, protože tatínek pracoval od roku 1946 v Blansku. Za pět let se rodina do Prahy vrátila definitivně a Eva zde v roce 1953 maturovala. Vystudovala pak na filologické fakultě Univerzity Karlovy obory novinářství a čeština. Během studií se účastnila kulturního života, navštěvovala koncerty varhanní hudby v kostele sv. Jakuba nebo poslechy gramofonových nahrávek v ateliéru Josefa Sudka. Chodila na premiéry v DISKU, na vernisáže a diskuse známých výtvarných umělců. Studentský způsob života ukončila roku 1956, po svém sňatku se sochařem Bohumilem Kozohorským. Manželům se za rok narodila dcera Veronika.

Zaměstnání se Evě Stejskalové po dokončení vysoké školy v roce 1959 podařilo nalézt v Státní památkové správě, pro kterou do roku 1968 sepisovala do lokálních katalogů fondy zámeckých knihoven, interiérových nebo svozových, v instalacích na zámcích I. kategorie. Všechny zámecké knihovny byly od roku 1954 podle výnosu ministerstva kultury odborně spravovány Knihovnou Národního muzea. Byla to práce namáhavá, přesto na „své“ zámky Eva Stejskalová ráda vzpomíná. Jednalo se o Křivoklát, Orlik, Kladruba u Stříbra, Kozel, Kynžvart a Kačín. Na Křivoklátě jí bylo nabídnuto kastelánství, ale nebyla přijata i kvůli svému náboženskému přesvědčení.

V zimních obdobích, kdy zámky nemohly být vytápěny, pracovala dr. Stejskalová v hlavní budově Národního muzea, v příručce oddělení zámeckých knihoven. Dohledávala autory u anonymních vydání a doplňovala autorské údaje. Vzpomínám, jak se po mém nástupu do Národního muzea roku 1967 kolegové vždy na podzim těšili na její příchod a vyprávění. Když se roku 1968 připravoval odchod PhDr. Karla

Obr. 1. Oslava 70. narozenin dr. Evy Stejskalové v Místodržitelském letohrádku v roce 2004, Foto: Helga Turková

Bezděka ze Záměcku, bývalého Místodržitelského letohrádku v Královské oboře v Praze 7, do historické budovy Národního muzea, kde mělo být založeno oddělení knižní kultury, nabídl ředitel Knihovny Národního muzea dr. Karel Švehla uvolňované místo vedoucího oddělení časopisů dr. Evě Stejskalové, vzhledem k její novinářské specializaci. Po letech dobrodružného kočování, i s malou dcerkou, se rozhodla přijmout stálé místo v Praze. Nejprve ještě krátký čas vedla studovnu a výpůjční protokol v hlavní budově, ale od dubna 1969 do 31. 8. 2002 pracovala celkem třiatřicet let jako vedoucí oddělení časopisů v Záměcku.

Brzy získala doktorský titul, promoci měla v Karolinu roku 1970. Vykonal mnoho na detašovaném pracovišti, kde byly bohaté fondy i povinnosti, ale málo (většinou pět) pracovních míst. Prožívala dlouhodobou rekonstrukci památkově chráněného objektu, zařizovala nové depozitáře (Radonice nad Ohří), organizovala stěhování částí fondů z Prahy a ze zámku Peruc do objektu bývalých kasáren v Terezíně, který byl nákladně rekonstruován. Pracovala na vědeckých úkolech, publikovala, připravila četné výstavy, přednášela a spolupracovala s médii. V roce 2002 jí byla udělena knihovnická Cena Zdeňka Václava Tobolky. Upozorňujeme zde na již vydané statě, věnované jejímu pracovnímu životu, např. na příspěvek ve – *Sborníku Národního*

Obr. 2. Momentka z oslavy 70. narozenin dr. Evy Stejskalové v Místodržitelském letohrádku v roce 2004 (Martin Sekera, Kateřina Marounková, Eva Stejskalová a Jarmila Kučerová) Foto: Helga Turková.

muzea v Praze, řada C – Literární historie.¹ Dále na heslo ve *Slovníku českých knihovníků*,² kde jsou uvedeny rovněž odkazy na její publikované práce v *Databázi knihovnické literatury* a v *Souborném katalogu ČR*.

Ráda bych připomněla příběh ze života Evy Stejskalové, který se odehrál 21. srpna 1968. Ačkoliv do Národního muzea nastoupila již 15. srpna téhož roku, k vstupnímu pohovoru s ředitelem PhDr. Vladimírem Denksteinem, DrSc., byla pozvána právě až na 21. srpna! Samozřejmě se představení nové pracovnice již nemohlo konat – zvláště po nečekaném zahájení barbarské střelby ruských vojáků před Národním muzeem. Tehdy se v rohové ředitelně nečekaně začaly křížovat střely z obou oken, a to přímo nad stolem ředitele, který tam pracoval. Emotivní vzpomínky Evy Stejskalové byly využity i v připomínce tragického výročí na videu Srpen 1968, NM 20. 8. 2018.

Kolem muzejní budovy kdysi Na Příkopě, později na Václavském náměstí, procházely naše dějiny. Nejlepším místem k jejich sledování byla okna studovny Knihovny Národního muzea. Některé události začaly nečekaně. Dne 16. ledna 1969 okolo 14.30 hodin se student Jan Palach na protest proti sovětské okupaci zapálil u muzejní fontány! Zprávu jsme se v Knihovně Národního muzea dozvěděli poměrně brzy. Příběhla kolegyně Pavla Knoblochová a volala: „Tam hoří člověk!“ Byl to velký šok. Ze začátku se

nic nevědělo. Jen to, že utíkal k protějšímu chodníku a jeden pohotový tramvaják chtěl plameny uhasit svým kabátem. Později se nám dr. Eva Stejskalová svěřila, že šla položit kytici na místo, kde ještě ležel ohořelý kabát. Když se vracela domů z práce, květiny tam již nebyly. Naše statečná kolegyně byla možná první, která uctila Palachovu oběť († 19. 1. 1969).

V době normalizace dr. Eva Stejskalová nevstoupila do Svazu československo-sovětského přátelství, ačkoliv byla vyzvána. Nepodepsala ani prohlášení proti Chartě 77. Naopak tehdy se, díky její vstřícnosti a pochopení pro životní těžkosti druhých, stalo pracoviště v Zámečku útočištěm některých disidentů – historiků, literárních vědců a bibliografů, např. dr. Borise Mědíčka, dr. Marie Jiráskové či doc. Jiřího Brabce. Nalezli zde přístup k odborné literatuře, k prohibičním fondům, a navíc porozumění a klid. Samozřejmě nemohli přicházet ve stanovené otvírací době studovny. Přísné utajení fungovalo. Práce v Zámečku byla žádaná i mezi pražskými intelektuály.

Když se dr. Eva Stejskalová rozhodla roku 2002 odejít do důchodu, za svého nástupce si zvolila historika, specialistu na dějiny žurnalistiky, Mgr. Martina Sekeru, Ph.D., který se roku 2008 stal ředitelem Knihovny Národního muzea. Právě on vzpomínal, že se mu Knihovna Národního muzea jevila „téměř jako ostrůvek lidské normality“. Se Zámečkem zůstávala dr. Stejskalová v úzkém sepětí i nadále a věnovala se nezávislé odborné práci. Výsledkem jejích celoživotních zkušeností byla monografie *Novinové zpravodajství a noviny v Čechách od 17. století do roku 1740*.³ Slavnostní prezentace knihy ve starobylém Karolinu přinesla autorce zasloužené ocenění.

Po smrti manžela roku 2018 se Eva Stejskalová věnuje pořádání rodinného archivu a knihovny. V poslední době jí zdravotní důvody nedovolují časté setkávání s kolegy, ale stále se o muzejní novinky zajímá. Ostatně v Knihovně Národního muzea působila v oddělení knižní kultury její dcera Veronika Rušajová a v oddělení časopisů působí její vnučka Kateřina Marounková. Obě zdědily rodinný výtvorný talent. Pravnuci Jakub a Ondřej, studenti, dělají své prababičce radost.

Jménem všech profesních kolegů a přátel bych naší Evičce Stejskalové ráda poděkovala za vše, co pro Národní muzeum vykonala, a popřála jí k vzácnému jubileu Boží požehnání a zdraví!

¹ TURKOVÁ, Helga. PhDr. Eva Stejskalová. *Sborník Národního muzea v Praze, řada C – Literární historie* 54, 2009, č. 1–4, s. 47–48.

² Dostupné online z: https://aleph.nkp.cz/F/821DRHDILM38S9NSRS6XJG3S2DMTJGUVAUAIYSILABAF6HA6MY-41124?func=find-b&find_code=WRD&x=0&y=0&request=Stejskalov%C3%A1%2C+Eva&adjacent=N [cit. 7. 11. 2024]

³ STEJSKALOVÁ, Eva. *Novinové zpravodajství a noviny v Čechách od 17. století do roku 1740*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015.